

3. Зінов'єва О. Г. Використання CASE-засобів для проектування інформаційних систем. *Українські студії в європейському контексті. 2023. № 7. С. 220–227.*
4. Згуровський М. З., Панкратова Н. Д. Основи системного аналізу. Київ: Видавнича група ВНУ, 2007. 544 с
5. Катренко А. В. Системний аналіз об'єктів та процесів комп'ютеризації: навчальний посібник. Львів: Новий світ-2000, 2003. 424 с.
6. Yakymenko Y., Muzhanova T., Lehominova S. Системний аналіз технічних систем забезпечення інформаційної безпеки підприємств від компанії fireeye. *Кібербезпека: освіта, наука, техніка, 2021. № 4(12). С. 36–50.*

Кондратова Я.М.

здобувач вищої освіти

Брагіна К.С.

здобувач вищої освіти

Дніпровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: д.держ.упр., доцент Трецов М.М.

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ ЯК ПРОБЛЕМА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АСПЕКТ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ У РАМКАХ КОНЦЕПЦІЇ НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Анотація. В науковій статті розглядаються питання щодо освіти дорослих як проблеми сучасних наукових досліджень та важливого аспекту в контексті реформування системи вищої освіти України у рамках концепції навчання впродовж життя. Окрім того, досліджуються думки провідних науковців України та світу тощо зазначеного питання, а також обтрунтовуються інноваційні підходи і методи.

Ключові слова: *освіта дорослих, наука, дослідження, концепція, навчання, життя, управління.*

Kondratova Ya., Brahina K. Adult education as a problem of scientific research and an aspect of reforming the higher education system within the framework of the concept of lifelong learning. The article deals with the issues of adult education as a problem of modern scientific research and in the context of reforming the higher education system of Ukraine within the framework of the concept of lifelong learning. In addition, the opinions of leading scientists of Ukraine and the world on this issue are studied, as well as innovative approaches and methods are substantiated.

Key words: adult education, science, research, concept, learning, life, management.

Актуальність дослідження. Нині в умовах соціально-економічної та політичної криз в державі, стану ринку праці, системного й ґрунтовного реформування освітньої галузі України беззаперечної актуальності набуває проблема освіти впродовж життя, зокрема освіти дорослого населення. Вже з середини ХХ століття стає дедалі помітною роль освіти впродовж життя як засобу розвитку суспільства в цілому і людини зокрема.

Мета статті – здійснити комплексний та ґрунтовний аналіз системи освіти дорослих як проблеми наукових досліджень, здійснити теоретичне обґрунтування необхідності навчання впродовж життя.

Виклад основного матеріалу. Людина, член суспільства, має бути здатною до постійного саморозвитку і навчання впродовж життя, тобто свідомою щодо забезпечення тим самим сталого й збалансованого розвитку соціуму, в якому вона реалізує власну активну життєдіяльність. Одним із основних гасел інформаційного суспільства ХХІ століття є акцент на людині, що постійно навчається.

Людина як мікрокосм має в умовах глобалізації, конкурентного середовища постійно збагачувати власний інтелектуальний капітал, розвиватися й удосконалюватися. Окрім цього важливого значення набуває стрімке зростання розриву очікувань і неузгодженістю між потребами праці та освітніми послугами, а це, в свою чергу, призводить до критичного рівня безробіття.

Тож потреба в освіті впродовж життя і тут не викликає сумнівів, адже рівень кваліфікації робочої сили має вирішальне значення для економічного розвитку будь-якої країни.

Таким чином, і освіта, і неперервна професійна підготовка є дієвими інструментами щодо зниження рівня тих негативних наслідків, які сьогодні продукує глобальна криза.

Справедливо зазначає І. Левченко, «неперервна освіта – це спосіб життєдіяльності людини, процес здобуття нею необхідних знань, набуття умінь, навичок і якостей у міру виникнення потреби в них, що відбувається протягом всього життя людини» [2].

За результатами досліджень В. Вятяріса та Р. Чюжаса [1] «неперервна освіта (lifelong learning / education)» охоплює декілька значень:

1. Створення умов для розвитку едукаційних можливостей поза системою освіти – тобто підкреслення ролі індивіда поза системою освіти.
2. Забезпечення умов неперервного вдосконалення професійної кваліфікації.
3. Свідоме продовження навчання впродовж життя.

Одним із пріоритетів неперервної освіти є забезпечення умов для ефективної реалізації дорослою людиною протягом усього життя її життєвих планів і потенційних можливостей самовдосконалення.

Так, на думку експертів Інституту ЮНЕСКО, саме неперервна освіта, одна з ланок якої становить освіта дорослих, покликана сприяти всебічно-гармонійному розвитку суспільства, нації, загальної культури людства [11].

Сама ж проблема подальшої глобальної реалізації на міжнародному рівні актуальної ідеї навчання впродовж життя знаходиться в площині людиноцентристської освітньої парадигми.

Окремо слід акцентувати увагу на якісному стрибку з рівня «освіта на все життя» на рівень «освіта впродовж життя». Цей перехід відбувся внаслідок постійного і швидкого оновлення знань у сучасному інформаційному суспільстві XXI століття. Тому, як результат, будь-яка освітня система повинна забезпечувати на високому рівні всі необхідні і достатні умови для задоволення потреб у неперервному оволодінні знаннями та навичками як в особистісній, так і в професійній сферах.

Неперервна освіта є своєрідною відповіддю на виклики XXI століття і є яскравим відображенням розвитку культурного, морального, наукового, технічного потенціалу країни.

Питання щодо впливу кризових прогнозів полягає у швидкому пошуці шляхів удосконалення власних навичок і професійної переорієнтації вже не з метою власного саморозвитку, а як життєва необхідність. Тому, власне навчання й освіта впродовж життя стає джерелом забезпечення рівного для всіх доступу до використання нових можливостей.

Логічною та беззаперечною є теза, що центральним компонентом освіти впродовж життя є навчання й освіта дорослих.

Визначення освіти дорослих вперше з'явилося в «Рекомендаціях ЮНЕСКО щодо розвитку освіти дорослих, прийнятих у Найробі в 1976 році. Цю дефініцію було оновлено на VI Белемській конференції 2009 року «Освіта і навчання впродовж життя для успішного майбутнього – сила навчання дорослих», результатом якої стали Белемські рамки дій (BelemFrameworkforAction, 2009)» [3].

Освіта дорослих – це «сукупність навчальних процесів формальної, неформальної та інформальної освіти, за допомогою яких люди, котрих вважають дорослими в суспільстві, до якого належать, розвивають свої здібності, забагачують свої знання та підвищують свою технічну чи професійну кваліфікацію, словом, розвиваються і покращують свою здатність до життя та праці, як у власних інтересах, так і в інтересах громади та суспільства» [12].

При впровадженні системи освіти дорослих важливе значення отримує формування деонтологічних компетентностей майбутніх фахівців [7; 9], а також застосування при навчанні технологій студентоцентрованого підходу [6; 10].

Важливою умовою розвитку та реформування системи вищої освіти у рамках концепції навчання впродовж життя є можливість забезпечення сталого розвитку закладів вищої освіти України, поглиблення децентралізаційних процесів, а також впровадження методів проєктного управління [4; 5; 8].

Слід також зазначити, що освіта дорослих у сучасних умовах розвивається в двох напрямках: професійно-компетентнісному, де основним завданням освіти є розвиток професійної складової, економічний розвиток та конкурентоспроможність; особистісно-

громадянському, коли мова йде про особистісний компонент освітнього процесу й не зачіпається питання ринку.

Висновки. Таким чином надважлива роль освіти дорослих детермінується сучасним ринком праці, глобалізаційними процесами та умовами інноваційності. Окрім того, освіта дорослих виступає інструментом отримання можливості для рефлексії і розуміння своєї ролі як громадянина/громадянки і можливих шляхів реалізації цієї ролі у суспільстві детермінує сучасний ринок праці, глобалізаційні процеси та умови інноваційності. Освіта дорослих орієнтована на зміцнення демократії і, відповідно, можлива лише в демократичній та сучасній державі.

Література

1. Вятярис В., Чюжок Р. Дослідження задоволення потреб дорослих учнів: на прикладі Каунаського центру навчання дорослих. *Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення в умовах соціально-економічної нестабільності*: [матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (28 жовтня 2014 р., м. Київ) : у 2 ч.]. Ч. 2 / уклад. : Л. М. Капченко, С. О. Тарасюк, Л. Г. Авдєєв та ін. Київ : ІПК ДСЗУ, 2014. 248 с.
2. Левченко І. Освіта дорослих як наукова проблема. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. К.: Едельвейс, 2012. Вип. 5. С. 45–54.
3. Лук'янова Л.Б. Законодавче забезпечення освіти дорослих: зарубіжний досвід. К.: ТОВ «ДКС-Центр», 2017. 147 с.
4. Наумик А., Алфьорова Т. Студентські наукові дослідження як фактор практико-орієнтованого навчання у закладах вищої освіти України. *Міждисциплінарні наукові дослідження та перспективи їх розвитку* : матеріали IV міжнар. студент. наук. конф. (5 квіт. 2024 р., м. Вінниця). С. 57–59.
5. Наумик А. С., Сидоренко Н. С. Деякі аспекти проєктного управління в органах державної влади. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень* : матеріали V міжнар. наук. конф. (24 лют. 2023 р., м. Київ). С. 88–89.
6. Наумик А., Ядловська О. С. Особливості студентоцентрованого підходу у викладанні. *Матеріали Міжнародної*

- мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції: «Світ наук. дослідж. Вип. 16», 16–17 лют. 2023 р. С. 128–130.
7. Сидоренко Н. С., Корх А. О., Наумик А. С. Важливість формування деонтологічної компетентності при навчанні майбутніх державних службовців. *Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики* : матеріали II міжнар. наук. конф. (19 січ. 2024 р., м. Кривий Ріг). С. 104–105.
 8. Сидоренко Н. С., Корх А. О., Наумик А. С. Становлення і розвиток громадської думки в Україні: вплив цифровізаційних процесів, генезис та організаційно-функціональний аспект. *Цифрове наукове суспільство: соціально-економічні, правові та міжнародні аспекти* : зб. наук. пр. за матеріалами III міжнар. наук. конф. (6 верес. 2024 р., м. Дніпро). С. 55–58.
 9. Сидоренко Н. С., Наумик А. С., Брагіна К. С. Автономія закладів вищої освіти України: вплив сучасних тенденцій публічного управління. *Інноваційні тенденції сьогодення в сфері природничих, гуманітарних та точних наук* : зб. наук. пр. за матеріалами IV міжнар. наук. конф. (12 квіт. 2024 р., м. Дніпро). С. 28–29.
 10. Сидоренко Н. С., Наумик А. С., Червякова К. Д. Аспекти реалізації державної молодіжної політики в сучасних умовах. *Нотатки сучасної науки*. 2022. № 3. С. 18. URL: http://www.nbuv.gov.ua/UJRN/notmodsc_2022_3_14.
 11. Сігаєва Л. Концепція розвитку освіти дорослих в Україні. К.: ЕКМО, 2009. 44 с.
 12. Освіта дорослих: Cuiprodest? Якою повинна бути політика навчання дорослих в Україні. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/osvita-doroslyh-cui-prodest-yakoyu-povynna-butyu-polityka-navchannya-doroslyh-v-ukrayini/>.